

Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetişimin Rolü: Çanakkale Örneği*

The Role of Local Governance in Protecting Cultural Heritage: The Case Of Çanakkale

Çağla GÖYNÜK¹, Nahit BEK²

Öz

Toplumların ve kentlerin tarihsel birikimlerini ve kimliklerini yansıtan kültürel miraslar, maddi ve manevi değerlere sahip olan somut ve somut olmayan değerlerin bütünüdür. Gelecek kuşaklara aktarılabilir ve sürdürülebilir olabilmeleri için korunmaya ihtiyaç duyan kültürel değerler, artan nüfus, küreselleşme ve sanayileşme gibi etmenler sebebiyle yok olma tehlikesi içerisinde. Bu sebepler neticesinde risk altında bulunan kültürel değerlerin korunması ve yaşatılması uluslararası bir sorun haline gelmiştir. 19 ve 20. yy'larda yapılan kongreler, toplantılar ve sözleşmelerde kültürel mirasların korunmasında iş birliğinin önemini vurgulamıştır. Bu kapsamda devletler, kentlerin kültürel değerlerinin korunmasında yerel yönetimler, STK'lar ve özel sektörler gibi farklı paydaşlarla iş birliği içerisinde hareket etmeyi gereklilik olarak görmüşlerdir. Bu çalışmada yerel yönetimler içerisinde en etkin konumda olan belediyelerin kültürel mirasın korunmasında STK'lar ile yaptıkları iş birlikleri ve faaliyetleri değerlendirilmiştir. Çanakkale'nin kültürel mirasının korunması özelinde yapılan çalışma, Çanakkale Belediyesi ile merkez ilçede bulunan kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren STK'lar üzerinde gerçekleştirilmiştir. Nitel araştırma tekniği olan görüşme modeli kullanılmış, elde edilen veriler MAXQDA analiz programıyla incelenmiştir. Elde edilen veriler sonucunda kültürel mirasın korunmasında Çanakkale Belediyesinin ve STK'ların faaliyetlerin objektif bir biçimde değerlendirilmesi yapılmış, öneriler sunulmuş ve literatüre katkı sağlanması hedeflenmiştir.

Anahtar Kelimeler: Sivil Toplum, Sivil Toplum Kuruluşları, Kültürel Miras, Kültürel Mirasın Korunması, Yerel Yönetimler

Abstract

Cultural heritage, which reflects the historical accumulation and identity of societies and cities, is a collection of tangible and intangible values that possess material and spiritual value. Cultural values, which need to be protected in order to be passed on to future generations and remain sustainable, are at risk of extinction due to factors such as population growth, globalization, and industrialization. As a result of these reasons, the protection and preservation of cultural values at risk has become an international issue. Congresses, meetings, and agreements held in the 19th and 20th centuries emphasized the importance of cooperation in the protection of cultural heritage. In this context, states have seen it as necessary to work in cooperation with different stakeholders, such as local governments, NGOs, and the private sector, in protecting the cultural values of cities. In this study, the cooperation and activities of municipalities, which are in the most effective position among local governments, with NGOs in the protection of cultural heritage have been evaluated. The study, which focused on the preservation of Çanakkale's cultural heritage, was conducted on Çanakkale Municipality and NGOs active in the field of culture and arts in the central city. The interview model, a qualitative research technique, was used, and the data obtained were analyzed using the MAXQDA analysis program. As a result of the data obtained, the activities of Çanakkale Municipality and NGOs in the protection of cultural heritage were objectively evaluated, recommendations were presented and it was aimed to contribute to the literature.

Keywords: Civil Society, Civil Society Organization, Cultural Heritage, Protection of Cultural Heritage, Local Governments

* Bu çalışma Çağla GÖYNÜK'ün Dr. Öğr. Üyesi Nahit BEK danışmanlığında hazırlanmış olduğu aynı başlıklı yüksek lisans tezinden üretilmiştir. This study was produced from Çağla GÖYNÜK's master's thesis prepared under the supervision of Dr. Nahit BEK.

¹ Çağla GÖYNÜK

ORCID ID: 0009-0000-5787-468X

Yüksek Lisans Öğrencisi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Çanakkale, Türkiye. caglagynk@gmail.com
Master's Student, Çanakkale Onsekiz Mart University, Graduate Education Institute, Çanakkale, Türkiye. caglagynk@gmail.com

² Nahit BEK (Sorumlu Yazar)

ORCID ID: 0000-0002-7767-9774

Dr. Öğr. Üyesi, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Biga İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çanakkale, Türkiye. nahit.bek@comu.edu.tr
Assist. Prof. Dr. Çanakkale Onsekiz Mart University, Biga Faculty of Economics and Administrative Sciences, Çanakkale, Türkiye. nahit.bek@comu.edu.tr

Geliş Tarihi/Received : 24.06.2025

Kabul Tarihi/Accepted : 19.08.2025

Çevrimiçi Yayın/Published : 24.08.2025

Makale Atf Önerisi /Citation (APA):

Göynük, Ç., Bek, N. (2025). Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetişimin Rolü: Çanakkale Örneği. *İzmir Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(2), 94-108. DOI: 10.47899/ijss.1725794

1. GİRİŞ

Kültürel mirasın korunması kentlerin karşı karşıya kaldığı önemli sorunlar arasında yer almaktadır. Hızlı nüfus artışının beraberinde getirdiği hızlı kentleşme, küreselleşmenin homojenleşmeye yol açan etkileri, doğal afetler ve ekonomik çıkar odaklı yapılaşmalar, kültürel mirasın korunmasının ve sürdürülebilirliğini tehdit etmektedir. Bu süreçte kültürel değerler yalnızca yapısal olarak zarar görmekle kalmamakta, kültürel miras öğelerinin yok olması toplumsal hafıza ve kimliğin zedelenmesine de sebep olmaktadır.

Bu bağlamda, kültürel mirası koruma düşüncesi, çevresel tehditlerin giderek artması ile yalnızca bir duyarlılık alanı olmaktan çıkarak somut politika ve uygulamaları gerektiren bir eylem haline gelmiştir. Bu dönüşüm özellikle 20. yy'ın ortalarından itibaren yaygınlaşmış ve II. Dünya Savaşı'nın etkileri ile hukuksal dayanağı yeniden düzenlenmiştir. Bu dönemde önemli yasal mevzuatlar ve sözleşmeler düzenlenerek kültürel mirasın korunmasının uluslararası dayanağı oluşturulmuştur. 20.yy'ın sonlarından itibaren hem yerel hem küresel boyutta ele alınan koruma kavramına bütüncül bir yaklaşım getirilerek somut ve somut olmayan değerlerin birlikte korunması gerektiği düşüncesi geliştirilmiştir. Böylece kültürel miraslar; yalnızca mimari yapılar ve sit alanları ile sınırlı kalmamış, dini faaliyetler, örf ve adetler, masal ve ritüeller gibi sözlü anlatılar ile el sanatlarını da kapsayan geniş bir kavram olarak yeniden şekillenmiştir. Böylece kültürel mirasların korunması ve sürdürülebilmesi için kavramsal çerçeve oluşturulmuş, hangi yapıların ve değerlerin kültürel değer olarak kabul edilmesi gerektiği kesin sınırlar ile belirlenmiştir.

Kültürel mirasların bütüncül bir koruma gerektirmesi ve sürdürülebilir bir yönetim şeklinin benimsenmesi, UNESCO'nun 1972'de Dünya Kültürel ve Doğal Mirasının Korunmasına Dair Sözleşme kapsamında şekillenmiş ve Uluslararası Anıtlar ve Sitler Konseyi Türkiye Milli Komitesi (ICOMOS) , AB gibi uluslararası kuruluşlar öncülüğünde sıkça gündeme getirilmiştir. Bu sürecin yalnızca ulusal bir mesele olmadığı kültürel değerlerin evrensel bir nitelik taşıdığı, korunmasında merkez ile yerel yönetimlerin, uluslararası kuruluşların ve özel sektörün bir arada hareket etmesi gerektiği düşüncesi benimsenmiştir. Bu noktada devletler, kendi iç hukukları ve uluslararası sözleşmeler öncülüğünde kültürel değerlerin korunması için merkez ve yerel yönetimlere gerekli sorumluluklar yüklemişlerdir. Özellikle yerel yönetimlerde büyük bir etki alanına sahip olan belediyeler bu noktada önemli bir yere sahiptir. Belediyelerin, halka yakın olması, kentin kültürel ve sosyal kimliğini yakından tanıması kültürel yapıların

korunmasında belediyeleri belirleyici bir aktör olarak karşımıza çıkartmaktadır. Yerel düzeyde kültürel mirasın korunmasında belediyeler yalnızca teknik ve idari sorumluluk taşıyan yapılar değil aynı zamanda toplumun kültürel bilincini arttıran, katılımı teşvik eden ve çok paydaşlı iş birliklerini koordine eden öncü kurumlar olarak değerlendirilmektedir. Bu kapsamda belediyeler hem halk üzerinde pozitif yönlü bir etki oluştururken hem de farklı paydaşların aynı amaç etrafında faaliyet göstermesine öncülük etmektedir. Sonuç olarak kültürel mirasın korunmasında gerekli olan iş birliğinin sağlanması için belediyelerin ve sivil toplum kuruluşlarının aynı doğrultuda koordineli çalışması gerekmektedir. Sivil toplum kuruluşlarının sürece dahil edilmesi hem koruma politikalarının toplumsal meşruiyetini güçlendirmekte hem de yerel bilgi ve gönüllülüğe dayalı katılımcı mekanizmaların oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. Kültürel mirasın sürdürülebilir şekilde korunabilmesi ancak kamu, sivil toplum ve özel sektörün ortak hareket etmeleriyle mümkündür. Dolayısıyla merkezi idarenin belirleyici rolünün yanında yerel yönetimlerin ve STK'ların aktif, bilinçli ve kapsayıcı bir şekilde sürece entegre edilmesi kültürel mirasının korunması ve yaşatılması açısından önemlidir.

Bu noktada araştırma, kültür ve kültürel değerlerin önemini, kültürel değerlerin korunmasıyla nasıl mücadele edildiğini, yerel yönetimlerin ve STK'ların kültürel mirasların korunmasındaki yerini ve önemini, bu bağlamda nasıl bir iş birliği yürütüldüğünü Çanakkale kenti özelinde ortaya koymayı hedeflemiştir.

2. KAVRAMSAL ÇERÇEVE

Sivil toplum kavramı, Batı'da ortaya çıkan ve modern hukuk ile şekillenen bir kavramdır. Sivil sözcüğü Fransızca kökenli olan 'civil' sözcüğünden gelmektedir ve vatandaşla ilgili olan, özgür ve uygar bir toplumu ifade etmek için kullanılmıştır. Avrupa'da medeni ve şehirli insanların tasnifinde kullanılan kavram siyasi ve toplumsal olaylar sonucunda toplum kelimesi ile birleşerek sivil toplum olarak karşımıza çıkmaktadır (Göz, 2023: 12; Abay, 2004: 272). Batı medeniyetlerinin içinde doğan sivil toplum kavramı, demokrasi arayışlarında yol gösterici bir unsur olarak kullanmış ve çokça tartışılarak düşünürlerin yaşadıkları dönemlerin ihtiyaçlarına ve isteklerine göre şekillenmiştir (Tamer, 2010: 89).

Aristoteles'in 'Politie Koinonia' ifadesi ile ortaya çıkışı vurgulanmakta olan sivil toplum kavramı, ilkel olmayan, medeni toplumların karşılığı olarak kullanılır. Aynı zamanda Aristoteles sivil toplumu, insanların temel ihtiyaçları karşısında yer alan bir kavram olarak tanımlarken, hayatın her alanına dahil olan yani polis kavramı ile eş değer olarak açıklamaktadır (Sağlam, 2020: 594; Aslan, 2010: 190-191).

Sivil toplumun günümüzdeki şeklini alması, otoriter yönetim karşısında demokrasiye getirilen eleştirilerin bir sonucudur. Sivil toplumun ilk kullanım alanı askeri yönetime karşıtlık olarak kabul görmüş, zaman içerisinde Avrupa’da burjuvazinin ortaya çıkması ve üretim araçlarının gelişimi ile sivil toplumun kavramsal niteliği değişerek bugünkü tanımının ana temelleri atılmıştır (Öncü, 1991: 41; Gülener ve Haşlak, 2006:4).

Günümüzde sivil toplum, devletin dışındaki bir alan olarak ele alınan, devletin otoritesinden ve denetiminden uzak, topluma ve bireye hizmet eden bir kavram olarak tanımlanır. Ancak sivil toplumun devletle bir bütün olduğu ve toplum ile devlet arasında birleştirici bir unsur olduğu, devletten bağımsız olarak düşünülmediği de görülmüştür (Turan, 1991:27). Sivil topluma yüklenen anlam farklılıkları, kavramın net ve ortak bir tanımının yapılamayacağına bir göstergesidir. Ancak klasik anlamda bir tanım yapmak gerekirse sivil toplum, devletten ve piyasadan bağımsız bir alana sahip olan vatandaşların kendi çıkarlarını savunduğu, devlet baskısından uzak, gönüllülük esasına dayanan ve kendi içerisinde demokratik yapıya sahip olan birlikteliklerdir (Erol, 2007: 337). Sivil toplum olgusunun devletin etkisi altında kalmadan bağımsız olarak faaliyet göstermesi ve toplumun çeşitli ihtiyaçlarına karşılık vererek toplumsal değişime katkıda bulunması gerektiği vurgulanmaktadır (Talas, 2011: 390). Sivil toplum kavramı, ortaya çıkışından itibaren birçok farklı şekilde tanımlanmıştır. Toplumların yaşadıkları olaylar, tarihsel gelişmeler ve beklentiler sivil toplum kavramının şekillenerek yeni anlamlar kazanmasına sebep olmuştur. Sivil yönetimi örgütleyen ve faaliyete geçiren kurul ve kuruluşlara ise sivil toplum kuruluşları adı verilmektedir (Talas, 2011: 391). Sivil toplum kuruluşlarının adlandırılması ve anlamlandırılması ülkelerin kendi misyonlarına ve kültürlerine göre değişkenlik göstermektedir. İngilizce kaynaklarda “*Non-Governmental Organizations (NGO)*” (Hükümet Dışı Kurumlar), Amerika Birleşik Devletleri’nde “*public voluntary organizations/ third sector*” (Gönüllü Kamu Kuruluşları ya da Üçüncü Sektör) olarak kullanılan terim Türkiye’de “*Sivil Toplum Kuruluşları (STK)*” olarak kullanılmaktadır (Kamiloğlu, 2020: 34).

AB’nin tanımına göre sivil toplum kuruluşları; örgütlenmiş bireylerin, yaşadıkları ülkenin ekonomik, toplumsal ve sosyal kalkınmasına ve sivil toplum düzenine katkıda bulunarak, katılımcı demokrasinin oluşması ve sürdürebilmesi için rol üstlenen birimlerdir (Güder, 2024: 10). Aynı zamanda bireylerin karar alma süreçlerine katılımında ve yönetim olgusunun gelişmesinde STK’lar önemli rol üstlenmektedir. STK’ların devleti karar alma noktasında etkileyebilme gücüne sahip olmaları

demokratik bir yaklaşıma sahip olduklarının da bir göstergesidir (Göz, 2023: 78). STK’lar bireylerin çıkarlarının ötesinde toplumun çıkarlarını ve sorunlarını gözeterek faaliyet gösterirler. Toplumsal sorunlar karşısında projeler üretmek, uygulamaya konulmasında devlet ile iş birliği içerisine girebilir ya da devletin eksik tarafları karşısında yeni politikalar izlemesine katkı sağlayabilirler (Talas, 2011: 392).

Örgütlenme sosyal hayatın bir parçasıdır. Toplumlar var oldukları sürece ortak bir amaca hizmet edebilmek, bir sorunu çözebilmek veya bir hedefe ulaşabilmek için örgütlenmeye ihtiyaç duyarlar. Örgütlenmek, sosyal ve hukuksal haklara sahip olan birey gibi tüzel kişiliği ve kimliği olan organizasyonlardır (Aksu, 2022: 80). Örgütlenmeler yerel düzeyde hizmet veren bir dernek ya da büyük ölçekli uluslararası alanda faaliyet gösteren bir kuruluştan da oluşabilir.

Sivil toplum kuruluşları yaşanılan bölgenin ihtiyaçlarına, misyonuna, kültürüne göre farklı anlamlarda ve biçimlerde oluşsa da hedefleri doğrultusunda aynı noktada buluşmaktadır. Sivil toplum kuruluşlarını diğer kurum ve kuruluşlardan ayıran bazı temel özellikler bulunmaktadır. Bu özellikler şu şekilde sıralamak mümkündür;

Gönüllülük, bireyin herhangi bir karşılık beklemeden toplumun hayat kalitesini arttırmak adına, toplumun yararını sağlayacak faaliyetlere kendi isteği doğrultusunda katılmasıdır. Gönüllü kişiler bulundukları örgütlerde deneyimlerini, tecrübelerini ve bilgilerini paylaşabilir ya da sorumluluklar üstlenerek kurumlara ve kuruluşlara katkı sağlayabilirler. Gönüllük esasında bireyler herhangi bir kazanç ve çıkar beklentisine girmezler. Sivil toplum kuruluşlarının da en belirgin özelliklerinden biri kuruluşlarının tamamen gönüllülük esasına dayanmasıdır. Bireyleri zorlamadan kendi hür iradeleri ile katılım sağlamaları, sivil toplum kuruluşların temel amaçlarından biridir (Akatay ve Yelkikalan, 2007:25). STK’larda gönüllü olarak yer alan bireyler toplumdaki katılımıcılığın da artmasına olanak sağlamaktadır. Kuruluşların aldığı gönüllü miktarı, STK’nın işlevindeki ve performansındaki ölçütünü gösterir, gönüllü bireylerin istikrarlı ve özverili çalışmaları STK’ların motivasyonunun artmasını sağlar.

Özerklik, bireylerin veya kurumların kendi kararlarını hiçbir baskı altında olmadan bir kişi ve kurumdan etkilenmeden kendi başlarına alabilmeleri durumudur. Bir diğer tanıma göre; kendi yaşamını kendi kuralları çerçevesinde yaşayabilme, başkalarının yardımına muhtaç olmaması olarak tanımlanmaktadır (Yıldız, 2007; 56). Sivil toplum örgütlerinin bir diğer önemli koşulu da özerk yapılar olmalarıdır. STK’lar ancak kendi kararlarını kendileri alabilmeli ve kendi misyonları doğrultusunda iç tüzüklerini oluşturabilmeleri gerekmektedir. STK’lar karar alma ve

faaliyet yürütme aşmasında herhangi bir kurumdan etkilenmezler ise gerçek ve asıl hedeflerine ulaşmış olurlar (Kopuz, 2021). Sivil toplum kuruluşlarının bu özelliğe sahip olmaları da siyasi güç karşısında onları özgürleştirmektedir. Özerkliğin benimsenmesi sivil toplum kuruluşlarındaki üyelerin güven duygusunu pekişmesini sağlamaktadır.

Kâr amacı taşımama, bireysel ve toplumsal olarak kâr amacı gütmeyen STK'ları finansmanlarını genellikle bağış ve yardımlardan sağlamaktadırlar. Kuruluşların bulundukları faaliyetler karşısında herhangi bir gelir sağlamları durumunda kazançlarını hedefledikleri amaç için kullanılmaktadırlar (Kurt ve Taş, 2015: 202). *Toplumsal fayda sağlamak*, ortak yarar ve ortak iyi için çalışan STK'ların asıl hedefi, toplumun çıkarlarının gözetilmesidir. Sivil toplum kuruluşları, bir üyesinin ya da bir bireyin çıkarları için değil toplumsal fayda ve iyiyi sağlamak için hizmet etmektedir. Başkaları üzerinde bir güç veya iktidar talepleri söz konusu değildir (Benek, 2019: 53). Bazı durumlarda sivil toplumda görev alan bireyler ya da gönüllü çalışanlar toplumsal faydayı sağlayabilmek adına kendi çıkarlarını ikincil plana atabilirler.

Şeffaflık ve Hesap verilebilirlik, STK'lar yürüttükleri faaliyetlerin sonuçlarını bağışçılarına, hizmet sundukları bireylere, devlete ve kendi iç yönetimdeki bireylerine hesap vermek ve kamuoyunu bilgilendirmekle yükümlüdürler (Güner, 2020: 41-42). Hukuka ve amaçlarına uygun bir şekilde faaliyetlerini yürütmeleri, şeffaf ve herkes tarafından erişilebilir olmaları STK'ya olan güveni ve desteğin artmasına sebep olmaktadır.

Yasal Olma, sivil toplum kuruluşları yasal kurumlardır ve bu sebeple yasal olma zorunlulukları vardır. Kurulmalarında herhangi bir zorunluluk bulunmamakla beraber genellikle spontane kurulup faaliyete geçebilirler. Bazı hukuki aşamaları takip ederek dernek, vakıf, kooperatif şeklinde oluşabilirler (Göz, 2023: 83).

Türkiye'de sivil toplum üzerine çalışmaları olan Çaha, sivil toplum ve devleti terazinin iki kefesine benzetmektedir. Birisinin ağır basması diğer tarafın hafif kalmasına neden olmaktadır. Sivil toplumun ve devletin aynı anda faaliyet gösterdiklerini ileri süren Çaha, devlet ile toplum arasındaki ilişkilerde yer alan sivil toplum kavramını devletin alanı dışında çalışan, bağımsız, özerk kendi politikalarını kendi oluşturabilen fakat gerektiği noktalarda da devlet ile eş güdümlü hareket edebilen, siyasi politikalar ve kamusal alanlar üzerinde etkili olabilen bir kavram olarak yorumlamaktadır (Gümü, 2014: 550). Dolayısıyla sivil toplum, devletin baskısından arınmış ancak devlet ile birbirlerine zıt düşmeden karşılıklı iletişim ve etkileşim halinde faaliyet gösterebilecek bir kavram olarak

açıklanabilir.

Araştırma açısından önem arzeden bir diğer unsur ise yerel yönetimlerdir. Yerel yönetimler, merkezi idarenin dışında yerel halkın gereksinimlerini karşılayan, özerk yapıya sahip ve karar organları halk tarafından seçilen yapılanmalardır. Demokratik yapılanmaların temelini oluşturan, halkın ihtiyaçlarına en kısa sürede cevap veren kuruluşlardır (Yılmaz ve Telsaç, 2021: 238). Merkezi idare ile aralarında iş birliği bulunan yerel yönetimler; halka en yakın birimler olmaları ve halkın ihtiyaçlarına daha hızlı cevap vermeleri bakımından önemli kuruluşlardır. Halka yakın olma durumu halk ile yerel yöneticiler arasındaki güven duygusunu arttırmaktadır. Devletin bir parçası olarak ortaya çıkan yerel yönetimler; demokrasinin, katılım olgusunun ve yönetim kavramının gelişmesinde önemli bir yere sahiptirler. Yerel halkın ihtiyaçlarını karşılarken sağlık, eğitim, kültür, altyapı gibi birçok önemli konularda da hizmet sağlamaktadırlar (Bilgili, 2020: 224).

Sivil Toplum Kuruluşlarının halkın daha geniş kitlesine hitap etmesi aynı zamanda merkezi ve yerel yönetimlerin eksik ve yetersiz kaldığı çalışmalarda politikalar oluşturarak, çözüm önerileri araması merkezi ve yerel yönetim birimlerine katkı sağlamaktadır. Bu durumda yerel yönetimlerin STK'lar ile iş birliği içerisinde olmaları koordineli ve planlı hareket etmeleri oldukça önemlidir. Yerel yönetimlerin dernek, sendika, meslek kuruluşları ve diğer gönüllü kuruluşların bilgi ve deneyimlerine başvurması verilen hizmet kalitesinin artmasına ve politikaların oluşturulmasına katkı sağlamaktadır. STK'ların desteğini alan yerel yönetimlerin yapacakları hizmetler daha geniş ve verimli olmaktadır. Böylece yerel yönetimlere olan güven duygusu da artarak demokrasinin gelişmesine olanak sağlanacaktır (Bilgili, 2020: 224).

Yerel yönetimlerin ve STK'ların iş birliği içerisinde hareket etmeleri her iki kurumun istek ve katılımlarına göre şekillenmektedir. Yerel yönetim kuruluşlarından olan belediye, il özel idareleri, köy ve mahallelerin uyum ve istekleri yerel yöneticilerin ve sivil toplum üyelerinin bilinçli ve yol gösterici olmalarına bağlıdır (Yeşildal, 2020: 38). Küreselleşmenin ve modernleşmenin etkisiyle tek tip bir yaşam biçimine sahip olma yolunda ilerleyen devletler kendi kültürel kimliklerini ve değerlerini koruyabilmek için yeni kültürel politikalar ve faaliyetler oluşturma yolunda ilerlemişlerdir. Bu bağlamda, bir toplumun kültürel değerlerin korunmasında devletlerin sorumlulukları yadsınamazken sivil toplum kuruluşlarının da bu noktada önemli bir yeri vardır. Devlet, kültürel değerlerin korunmasında politikalar oluşturan, faaliyet gerçekleştiren ve merkez, yerel, sivil toplum ve özel sektörleri destekleyen bütünleştirici bir kurumdur. Nitekim ki STK'lar devletin dışında, kamusal yarar sağlamak amacıyla yürüttükleri

faaliyetler ile devletlerin yeni politikalar oluşturmada, toplumsal sorunların tespitinde ve çözülmesinde önemli bir yere sahiptir. Böylece kültürel değerlerin korunması ve kültürel bilincin gelişmesinde STK'lar önemli bir yere sahiptir (Kongar, 1991: 109-114).

Bu ifadelerden de anlaşılacağı üzere sivil toplumun varlığı ulusal ve uluslararası düzeyde işbirliklerini hayata geçirebilme noktasında önem arz etmektedir. Bu noktada kültürel miras gibi ulusal ve küresel ölçekte değere sahip olan öğelerin korunması ve yaşatılmasında sivil toplum örgütlerinin ve yerel yönetimlerin sorumlulukları ve iş birliği önem kazanmaktadır.

STK ve yerel yönetim işbirliğine değinmeden önce kültür ve miras kavramlarının açıklanması yerinde olacaktır. Kültür kelimesi geniş bir anlam yelpazesine sahip olan bir kelime olup kökeni Latince *"colere"* kelimesinden gelmektedir. *Colere* kelimesi; onarmak, inşa etmek, yetiştirmek, korumak ve ekip biçmek gibi anlamları ifade etmek için kullanılır. Latince kökenli olan bu kelime birçok farklı bağlamda kullanılan geniş bir kullanım alanına sahiptir. Bu kelimeden türeyen *"cultura"* fiili ilk kez tarımsal alanlarda bireylerin kol gücü ile toprağı ekip dikmeleri ve yetiştirmeleri anlamında kullanılmıştır. *'Cultura'* teriminin tarihsel kökeni Eski Yunanlılara ve Romalılara dayanmaktadır. İnsanlığın ilk yıllarında kullanılmaya başlanmış olan bu terim insanların yerleşik yaşama geçişini ve tarım faaliyetini ifade etmek için kullanılmıştır (Özlem, 2000: 142). Kültür kelimesi, 16. yüzyılların başlarına gelindiğinde yeni anlamlar kazanmaya başlamış ve insan gelişimini de içine alarak şekillenmeye başlamıştır. Kültür kelimesinin en önemli evrimi ise soyut kavramlarla ilişkilendirilmeye başlandığında gerçekleşmiştir. Değişim süreçlerindeki tarihleri kesin olarak bilinmese de *"insanın gelişimi, zekâsı ve eğitimi"* anlamlarında kullanılmaya başlanmıştır. 16. yüzyıllarda kültür kavramının tanımı bireyi tek başına düşünürken 17. yüzyıllara gelindiğinde bireyi toplum ile beraber ele almaya başlamıştır. Toplamların yaşam ve düşünce biçimlerini oluşturan sanat, felsefe, tarih gibi unsurları da ele alarak çoğulcu bir kavram olma yolunda ilerlemiştir (Oğuz, 2011: 126). Kültür kelimesinin insanların ve toplumların deneyimleri, yetenekleri ve yaşam tarzlarını kapsayacak şekilde kullanılmaya başlanması ise ilk kez Almanya'da görülmüştür (Uygur ve Baykan, 2007: 32-33). Kültürün geçmişine bakıldığında uzun yıllar anlam karmaşasına yol açtığı görülmektedir. Bu bağlamda kültür kelimesinin ortaya çıkış anlamı; ekip, dikmek iken zaman içerisinde dönüşmüş, bireyi ve daha sonra toplumları etkileyen unsurları da içine alarak farklı anlamlara evrilmiştir.

Avrupa dillerine Yunanca ve Latince'den, Türkçe'ye ise Fransızca'dan geçerek çeşitli anlamlar kazanan bu terim ilk

zamanlarda dilimizde Ziya Gökalp öncülüğünde *'hars'* kelimesi karşılığında kullanılmaya başlanmıştır. Zamanla kültür kelimesine evrilerek günümüzdeki kullanım halini almıştır (Alakuş, 2004: 60-64). Geniş bir tanıma göre; kültür toplumların inanç, gelenek, görenek, fikir, maddi ve manevi değerlerin karşılığı olarak kullanılmaktadır (Daldeniz, 2012: 92). İnsanın zihinsel, inançsal ve duygusal faaliyetleri sonucu ortaya çıkan davranış biçimleri ve değerleri bütününe verilen addır. TDK sözlüğünde kültür kelimesi *"Tarihsel, toplumsal gelişme süreci içinde yaratılan bütün maddi ve manevi değerler ile bunları yaratmada, sonraki nesillere iletmede kullanılan, insanın doğal ve toplumsal çevresine egemenliğinin ölçüsünü gösteren araçların bütünü; hars, ekin"* şeklinde ifade edilmiştir (TDK, 2024). Kültür, bireyin doğduktan sonra içinde yaşadığı toplum ile kazandığı alışkanlıklar bütünüdür. Nesilden nesile aktarıldığı gibi zaman ve mekâna bağlı olarak da değişimlere uğrayabilir (Gümüştakin, 2015: 318). Kültürü oluşturan unsurlar arasında maddi ve maddi olmayan unsurlar bulunur. Maddi unsurları, bireyin doğaya hâkim olma çabasından meydana gelen tüm araç ve gereçleri oluştururken maddi olmayan unsurlar ise, maddi öğeler ile ilişkisi bulunan değer ve yargılar, düşünceler, yönetim biçimleri ve davranışlar oluşmaktadır (Negiz, 2017: 164).

Miras kelimesi ise, tarihsel, sanatsal, dil, sosyolojik ve insan bilimi açısından muhafaza edilerek korunması gereken değerler bütünüdür (Koroğlu vd., 2018: 99). Miras kavramı çoğu zaman kültür ile birlikte değerlendirilen doğal ve beşerî öneme sahip unsurların gelecek nesillere aktarılacak korunması gerekli görülen varlıklardır (Doğaner, 2003: 1). UNESCO'nun tanımında *"Geçmişten bize kalan, bugün yaşadıklarımız ve gelecek nesillere aktardıklarımızdır."* şeklinde ifade edilmektedir (Akman, 2024: 49).

Kültürel miras kavramı; insanların yaşadıkları süre zarfında zamanla bilgileri, inançları ve gelenekleri dahilinde ürettikleri ve geliştirdikleri değerler bütünüdür. Bireylerin ve toplumların gelecek nesillere, faydalanmaları için bıraktıkları maddi ve manevi değerlerdir (Demirezen ve Aktaş, 2020: 414). Kültürel miraslar geçmiş toplulukların gelenekleri, kültürleri, örf ve adetleri hakkında bilgi vererek bir sonraki nesillerin de bilim, tarih, coğrafya ve turizm alanlarına ışık tutmaktadırlar. Çünkü bugün bize geçen birçok miras bir önceki neslin değerlerini, inançlarını ve düşünce sistemlerini yansıtmaktadır (Özmen, 2023: 4). Örneğin, Osmanlı zamanından yapılmış bir cami incelendiğinde camide bulunan mimari sanatlar ve işlemler bizlere bu mimarının hangi topluma ait olduğu hakkında bilgiler verebilir. Geçmiş nesillerin mirası olan kültürel miras tanımı zaman içerisinde değişime uğraşım UNESCO, ICOMOS ve uluslararası alanlarda çalışma yapan kurumlar tarafından somut ve somut olmayan kültürel miras olarak iki

kategoride incelenmeye ve kabul görülmeye başlanmıştır (Öksüz ve Taş, 2017: 60). Günümüzde kültürel miras denildiğinde aklımıza gelen somut yapılardan (saraylar, yazıtlar, arkeolojik kalıntılar) ziyade somut olmayan ainler, inançlarımız, törenler, danslar, gelenek ve göreneklerimizde geçmişten günümüze aktarılan ve bizlere miras olarak kalan unsurlardır. Kültürel miras kavramı, somut ve somut olmayan kültürel miras olmak üzere iki ana başlıkta incelenir.

Geçmiş yaşamlara ve devirlere tanık olmuş tarihi bir değer yargısı taşıyan taşınır ve taşınmaz malların tümünü somut kültürel varlıklardır. Somut kültürel varlıklar insan gücü ile yapılmış korunması ve saklanması gereken yapılardır (Can, 2009: 3). UNESCO tarafından kültürel değerlerin değişme ve bozulma sebebi göz önünde bulundurularak ve kültürel varlıkların ulusal anlamda korunması amacıyla 1972 yılında Paris'te gerçekleştirilen konferans ile Dünya Kültürel ve Doğal Mirasın Korunmasına Dair Sözleşme ile somut kültürel varlıkların hukuki ve yasal düzenlemeleri tanımlanmıştır (UNESCO, 1972). Tarihin geçmiş çağlarından günümüze kadar ulaşarak değerini günümüzde de sürdürmeye devam eden somut kültürel varlıklar kendi içerisinde taşınır ve taşınmaz kültürel varlıklar olmak üzere iki kategoride incelenmektedir

Somut olmayan kültürel miras (SOKÜM), toplumların geleneklerini, göreneklerini, örf ve adetlerini içeren ritüeller, oyunlar, hikâye ve dans faaliyetleridir. Somut ve görülen nesnelerden ziyade toplumların günlük yaşamlarını bir figürü haline gelen ve tekrarlanan davranış biçimleridir (Ekici, 2004: 2-3). İnsanlığın kültür çeşitliliğinin önemli bir parçasını oluşturan SOKÜM, UNESCO tarafından Paris'te gerçekleştirilen konferans sonucunda 2003 yılında "Somut Olmayan Kültürel Mirasın Korunması Sözleşmesi" adı altına düzenlenmiş ve yasal çerçevesi oluşturulmuştur. UNESCO üyesi olan devletlerin birçoğunun onayını alan bu sözleşme ülkelerin taraf olması ile yürürlüğe girmiştir. Türkiye sözleşmeyi Ocak 2006'da Türkiye Büyük Millet Meclisi (TBMM)'ye sunmuş ve çoğunluğun kabul oyu ile Mart 2006 tarihinde sözleşmenin taraf ülkelerinden biri olmuştur (Türker ve Çelik, 2014: 81-84). Bu sözleşme, ulusal ve uluslararası bağlamda somut olmayan kültürel değerlerin nasıl korunacağı ve gelecek nesillere aktarılmasında hususundaki yönetmeleri içermektedir. Aynı zamanda acil korunması gereken mirasların listelenmesi ve koruma alanına girecek kültürel değerlerin belirlenmesi sözleşme kapsamında yer almaktadır (Oğuz, 2009: 8-9). Sözleşmenin amacı, küreselleşmenin etkisi ile unutulma yolunda olan kültürel faaliyetlerin korunmasını sağlamak, toplumların kültürel değerlerini koruyarak bireylerin duyarlılığını arttırmaktır.

Kültürel mirasın değer kazanabilmesi toplumların

geçmişleri ile bağ kurarak kültürlerini öğrenebilmeleri ve somutlaştırabilmeleri ile muhtemeldir. Toplumların kültürel miraslarını öğrenmeleri ve yaşatabilmeleri toplumların gelişimlerine katkı sağlayacaktır. Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün "Türk çocuğu ecdadını tanıdıkça daha büyük işler yapmak için kendinde kuvvet bulacaktır." sözü ile toplumların kültürel değerlerini öğrenmelerinin önemine vurgu yapmaktadır (Çelepi, 2016: 16). Nitekim medeniyetlerin temsilcisi olan kültürel değerler, toplulukların çeşitliliklerini ve farklılıklarını ortaya koymak suretiyle toplumların karşılıklı anlayış, iş birliği ve politika geliştirmelerine olanak sağlayarak aynı zamanda medeniyetlere de ekonomik bir kaynak oluşturmaktadır (Aslan ve Ardemangi, 2006: 9-10). Ayrıca kültürel değerler geçmişte kullanılan materyaller, araçlar ve belgeler bakımından medeniyetlerin tarihsel izlerini taşıdığından turizm ve tarih alanında da ülkelerin kalkınması bakımından önem arz etmektedirler. Ancak kültürel mirasın önemi yalnızca geçmiş değerlerin gelecek nesillere aktarılması olmadan geçmişteki bilgi ve birikimlerin gelecekte kullanılmasını da kapsamaktadır. Kişiliği olan bir toplum için kültürel değerler göz önünde bulundurularak gelecekteki yaşamsal faaliyetler ile bütünleştirilmesi ve aynı zamanda toplumun kimlik yapısının bozulmadan ve kültürüne yabancılaşmadan modern yapılar oluşturulması gerekmektedir (İsmep, 2014: 15-16).

Kültürel mirasın korunması, onarılması ve yaşatılması hususundaki görev ve yetkiler merkezi ve yerel yönetimlerin görevleri arasında yer almaktadır. Ancak kültürel mirasın korunması ve gelecek nesillere aktarılması toplumsal bir ödevdir. Hem devlet hem de toplumlar arasında bir bağlantı konumunda olan sivil toplum kuruluşları kültürel mirasın korunmasında önemli bir yere sahiptir (Özden ve Görgülü, 2006: 250-251). Sivil toplum kuruluşlarının farkındalık yaratabilme, proje tasarlama ve geliştirme, finansman kaynak ve teknik destek sağlayabilmeleri bakımından merkezi ve yerel sorunların çözülmesinde büyük bir role sahiptir (Chechi, 2015: 459-460). Sivil toplum örgütlerinin merkezi ve yerel yönetimlerin yetersiz kaldıkları alanlarda uzman ve gönüllü kişiler aracılığı ile hizmet sağlayarak, kamuoyu oluşturmak gibi önemli işlevleri bulunmaktadır. Bu sayede, geleceğe bir miras olarak bırakılması ve korunması gereken kültürel değerler için güçlü bir savunma mekanizması konumundadır.

Tarihsel olarak değerlendirildiğinde, Osmanlı döneminde kültürel mirasın korunmasında yaşanan yetersizlikler, kültürel değerlerin yok oluşu ve koruma kavramına yeterli özenin ve değer gösterilmemesi gönüllü kurum ve kuruluşların dikkatini çekmiştir (Yılmaz ve Uçer, 2004: 45-47). Günümüzde, kültürel mirasın sorumluluğu Kültür ve Turizm Bakanlığı'nın yetkisi dahilindedir. Kültür ve Turizm

Bakanlığı'nın yanında Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü ile Rölöve ve Anıtlar Müdürlükleri de kültürel değerlerin korunmasında yardımcı kuruluşlardır (Ahunbay, 2019: 11). Merkezi yönetimdeki bu kuruluşların yansira Cumhuriyet döneminden sonra yerel yönetimlere de sorumluluklar yüklenmiştir. Kültürel değerlerin koruması, bakımı ve onarımı bağlamında bazı sorumluluklar verilmiş ancak 2000li yıllara kadar merkezi yönetimin ağırlıklı olarak yönettiği koruma kavramı yerel yönetimleri arka planda bırakmıştır. 2004 ve 2005 yıllarında yerleşmeye başlayan yeni yaklaşım ile yerel yönetimlerin etki alanları genişletilmeye çalışılmıştır. 2004 yılında Kültür ve Tabiat Varlıkları Kanunu'na yapılan 5226 sayılı ilave yasa ile belediyelerin kültürel varlıkların korunmasındaki çalışmalarına yönelik bütçe ayrılmaya başlanmıştır (Uçkan, 2012). Bunun yanı sıra merkezi yönetimdeki koruma sorumlulukları yerel yönetimlere devredilerek yerel yönetimlerin yetkileri genişletilmiştir. 2005 yılındaki yasal değişimler ile belediyelerin koruma ve uygulama alanında bürolar kurmaları, koruma amaçlı imar planlarının düzenlenmesi, kültürel varlıkların onarılmasında yardım ve destek payları yerel yönetimlerin yetkileri arasında yer almaya başlamıştır (Karakul ve Yıldız, 2020: 38-39). 2005 yılında düzenlenen 5393 Belediye Kanunu, belediyelere kültürel ve tarihi değer taşıyan yapıların korunması, yenilenmesi ve onarılması hususunda yetki vermektedir. Bunun yanı sıra şehrin tarihsel yapısının korunması amacıyla geliştirme ve dönüştürme projeleri uygulayabilme ve bu çalışmalarını üniversiteler, meslek kuruluşları, sendika ve sivil toplum kuruluşlarının katılımını sağlayacak faaliyetlerde bulunabilme imkânı tanınmıştır (5393, Belediye Kanunu, m.13). 5393 Belediye Kanunu ile 5216 sayılı Büyükşehir Belediyesi Kanunu'nda benzer yetkiler görülmektedir. 5216 sayılı kanun ile büyükşehir belediyelerinin sorumlulukları "Kültür ve tabiat varlıkları ile tarihi dokunun ve kent tarihi bakımından önem taşıyan mekanların ve işlevlerin korunmasını sağlamak, bu amaçla bakım ve onarımı yapmak, korunması mümkün olmayanları aslına uygun olarak yeniden inşa etmek" şeklinde belirtilmiştir (Coşkun ve Kurt, 2021: 99-100). Büyükşehir ve ilçe belediyelerine verilen bu yetki ile kültürel mirasın korunmasında yerel yönetimlerin etkinliklerinin arttırılmaya çalışıldığı gözlemlenmektedir.

2012'de düzenlenen 6360 sayılı kanunda büyükşehir belediyelerinin sayıları arttırılmakla birlikte belediye sınırları il sınırları ile eşit duruma getirilmiştir. Büyükşehir belediyesi olan yerlerde il özel idareleri ve köylerin tüzelkişiliklerine son verilmiştir. Büyükşehirlere bağlı köy ve beldeler kaldırılarak bağlı oldukları ilçe içerisinde mahalleye dönüştürülmüşlerdir. Genel bütçe payları düzenlenerek büyükşehir belediyelerin gelirlerine yeni bir düzenleme getirilmiştir (Sarı, 2019: 1-11). Büyükşehirlerin

sınırlarının genişletilmesi sorumluluk ve yetki alanların genişlemesine sebep olmuştur. Bu durum kültürel mirasın korunmasında büyükşehir belediyelerin ve ilçe belediyelerinin de sınırlarının genişlemesine ve neticede fazla yetkiye ve sorumluluğa tabi olacağına işaret eder. Büyükşehirlerin coğrafi alanının genişlemesi kültürel mirasın korunmasında merkezi yönetimin yanında en önemli koruma kuruluşu olarak da karşımıza çıkmaktadır.

Kültürel mirasının korunmasında yerel yönetimlerin rolünü incelediğinde, koruma kavramının sürdürülebilir ve etkin bir biçimde yürütülebilmesi için yerel yöneticilerin önemli bir yere sahip olduğu görülmektedir. Yerel yönetim kuruluşlarının halk ile daha yakından temas edebilmesi ve kent ile temasının yakın olması kültürel değerlere olan farkındalığın artmasına ve koruma bilincinin daha etkin yürütülmesine olanak sağlamaktadır. Bu yakınlık hem karar alma süreçlerinde hem de politika yürütme ve uygulama noktasında yerel yönetimlerin merkezi yönetimden daha hızlı ve etkin olmasını mümkün kılmaktadır. Dolayısıyla kültürel mirasların korunması sürecinde, yerel yönetimlerin aktif katılımı ve destekleyici politikaları, kentlerin değerlerinin korunmasında ve koruma bilincinin oluşmasında pozitif yönlü bir etki sağlarken aynı zamanda bu alanda faaliyet gösteren STK'ların ve özel sektörlerin de katılımcı bir anlayış sergilemesine yol açmaktadır.

Çanakkale'de de gerek belediye gerekse STK'lar nezdinde kültürel mirasın korunmasında önemli bir ihtiyaç ve potansiyel bulunmaktadır. Zira Çanakkale sahip olduğu tarihsel ve kültürel zenginlik ile Türkiye'nin önemli kentlerinden birisidir. İki kıtayı birbirine bağlayan kent, coğrafi konumu sayesinde stratejik bir önem kazanırken doğal ve kültürel zenginlikleri ile de ön plana çıkmaktadır. Kentin doğal ve coğrafi yapılarının yanında tarihi ve mimari yapıları da kentin kimliğinin bir parçasıdır. Kentin kimliği ile bütünleşen en önemli kültürel değerlerden biri 1998 yılında UNESCO Dünya Miras Listesinde yer almaya hak kazanan Troya Antik Kentidir. Dünya literatüründe hem mitolojik hem tarihi bir alan olarak anılan Troya Antik kenti Çanakkale'nin önemli kültürel değerleri arasında yer alan ve küresel ölçekte korunması gereken evrensel bir mirastır. Aynı zamanda Çanakkale Gelibolu I. Dünya Savaşı Alanları ve Assos Antik Kenti' de UNESCO'nun Dünya Mirası Geçici Listesinde yer alan kültürel değerlerdendir (Gökdemir ve Çelik, 2023: 216-217). UNESCO listesine giren bu alanlar dışında kentte çok sayıda kale, abide, cami ve mabet yer almaktadır. Doğal yapıların ve kültürel değerlerin iç içe bulunduğu Çanakkale kenti, mimari yapıların yanında, el sanatları ve gastronomi kültürü açısından da önemli bir potansiyele sahiptir. Kent, kültürün ön plana çıktığı ve kültürel değerlerin bozulmadığı geleneksel ve kültürel lezzetlere sahiptir. Çanakkale iline bağlı ilçelerde yetiştirilen

ve bölgeye özgü kültürel bir değer taşıyan geleneksel ürünler, coğrafi işaret tescili olarak kentin kültürel değerlerini pekiştirmektedir. Bu noktada, Ezine peyniri, Bayramiç elması, Bozcaada üzümü, Biga peynir tatlısı, Lapseki şeftalisi ve Geyikli zeytinyağı gibi birçok ürün coğrafi işaret tescili olarak ulusal düzeyde tanınırlık kazanmış ürünlerdir (Buluk, 2016: 997- 998). Aynı zamanda Çanakkale seramiği de Osmanlı'dan günümüze kadar uzanan çömlekçilik ve seramiği temsil eden bir diğer kültürel miras ürünüdür. Somut ve somut olmayan kültürel miras yapıları ile öne çıkan Çanakkale kenti, çok katmanlı kültürel yapısı ile yalnızca tarihsel bir öğreti değil aynı zamanda toplumsal ve kimlikel bir değere sahiptir. Kent içinde barındırdığı kültürel değerler ile hem turizme katkı sunarken hem de kent ekonomisinin gelişmesine olanak sağlamaktadır. Bu çerçeveden değerlendirildiğinde de kentin kültürel miras öğelerinin korunması hem stk'lar hem de yerel yönetimler açısından önem kazanmaktadır.

3. YÖNTEM

Araştırmada nitel araştırma yöntemi esas alınmış, verilerin toplanmasında literatür taraması ve görüşme tekniğinden yararlanılmıştır. İlgili literatür taranarak kavramsal ve kuramsal çerçeve çizilirken yarı yapılandırılmış görüşme soruları ile gerçekleştirilen mülakatlar birincil verilere ulaşmak için kullanılmıştır. Nitel araştırma, farklı şekillerde tanımlansa da Glaser'e göre bu araştırma türünün temel amacı kuram geliştirmektir. Kuramsal yapıların, toplumsal olgularla doğrudan ilişkisi olması sebebiyle araştırma sürecinde içinde bulunan sosyal çevrenin derinlemesine anlaşılması büyük önem taşımaktadır. Bu anlayış kuramsal çerçeve ile araştırma bağlamı arasındaki ilişkinin kurulmasını mümkün kılmaktadır (Yıldırım ve Şimşek, 2018: 41). Nitel araştırmalarda veri toplama süreci, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi teknikler aracılığı ile yürütülmektedir. Veri toplamak için seçilen yarı yapılandırılmış görüşme analizi, derinlemesine veri toplamak amacıyla başvurulmuş bir tekniktir. Bu yöntemde, araştırmacı belirli sorular çerçevesinde görüşme sorularını oluşturur ancak katılımcıların görüşme sürecinde verdikleri yanıtlar doğrultusunda sorular esneklik gösterebilir. Araştırmacı önceden belirlenen temalar doğrultusunda bilgiler toplar ve katılımcının kendi perspektifini ifade etmesine de olanak sağlar (Baltacı, 2019: 374-376). Yarı yapılandırılmış görüşmeler, katılımcıların deneyimlerini, düşünce ve tutumlarını anlamayı hedefler. Araştırmacı katılımcılara sorduğu açık uçlu sorular sayesinde katılımcıların cevaplarına müdahale etmeden doğal bir ortam içerisinde bilgiyi edinmeyi amaçlamaktadır. Böylece araştırmacı belirlediği temalara dair bilgi edinirken yeni ve beklenmedik verilere ulaşma fırsatı da yakalamış olmaktadır. (Boşnak, 2022: 241-242).

Araştırma kapsamında, kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren toplam 14 kurum ile görüşme sağlanmıştır. Görüşme formu, toplam 9 sorudan oluşmaktadır. Görüşme formundan toplanan veriler ses kaydı alınarak kaydedilmiş ve görüşmelerin sonucu MAXQDA veri analiz programına yüklenerek analiz edilmiştir. Yapılan analizler sonucunda kültürel mirasın korunmasında STK ve yerel yönetimler arasındaki ilişkiler anlamlandırılmaya çalışmış ve ilişkileri görsel grafikler halinde analiz edilmiştir.

Araştırma, Çanakkale ili merkez ilçesi ile sınırlı tutulmuştur. Çalışmada, Çanakkale il merkezinde kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren çeşitli kurum ve kuruluşların temsilcileri, kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren ve Çanakkale il merkezindeki STK birim yöneticileri, Çanakkale Belediyesi bünyesinde kültür ve sanat alanında faaliyet yürüten birim yöneticileri ile merkezi yönetimi temsil eden ve yine kültür-sanat alanında faaliyet gösteren taşra teşkilatı temsilcileri yer almaktadır. Çanakkale'de kültür ve sanat alanında faaliyet gösteren mevcut dernek sayısının tespiti için Çanakkale Sivil Toplum İl Müdürü ile görüşülmüş ve kültür ve sanat alanında aktif faaliyet yürüten STK'lar arasında ön plana çıkan 9 STK ile görüşülmüştür. Çanakkale Belediyesi bünyesinde kültür ve sanat alanında faaliyet yürüten Kültür ve Sanat Birimi ile Çanakkale Belediyesi İmar ve Şehircilik Müdürlüğü Koruma, Uygulama ve Denetim Bürosu çalışmanın sınırları içerisinde. Aynı zamanda Çanakkale Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Müdürlüğü, Çanakkale İl Kültür ve Turizm Müdürlüğü ile Çanakkale Savaşları Araştırma Merkezi (ÇASEMER) çalışma kapsamına dahil edilmiş ve kurum ve STK'ların temsilene olanak sağlanmaya çalışılmıştır.

4. BULGULAR

Katılımcılarla gerçekleştirilen görüşmeler analiz edilerek tek vaka modeli ile araştırmanın bulgularına ulaşılmıştır. MAXQDA programı kullanılarak katılımcıların görüşme sorularına verdikleri cevaplar neticesinde kelime bulutu oluşturulmuş olup hangi tema üzerinde yoğunluğun fazla olduğu tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca görüşme formlarının analizleri yapılarak tek vaka modeli ile haritalandırılmıştır. Araştırma sürecinde toplanan veriler sistematik bir şekilde analiz edilmiş ve elde edilen bulgular değerlendirilmiştir.

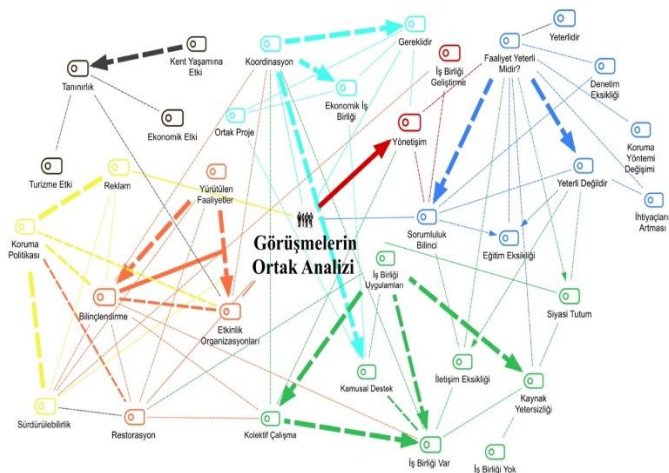
Şekil 1. ortak analizi yapılan görüşmelerin tematik yoğunluğunu yansıtan kelime bulutudur. Şekil, görüşmeler sırasında katılımcılar tarafından en sık vurgulanan temaları/alt temaları yansıtmaktadır. Görüşmelerin analizleri incelendiğinde en sık karşılaşılan kodlamaların "bilinçlendirme" ve "etkinlik organizasyonları" kavramlarının olduğu gözlemlenmektedir. Bu kodlamaların öne çıkması, kültürel mirasın korunmasında sıklıkla halkı

bilinçlendirmeye yönelik faaliyetler düzenlendiği ve bu noktada etkinlik organizasyonlarına ağırlık verildiğini göstermektedir. “Sürdürülebilirlik” kavramının sıklığı ise kurumların kültürel mirasları korumaya yönelik ilk hedeflerinin kültürel değerlerin sürdürülebilir kılınmasını sağlamak olduğu yanıtıyla örtüştüğünü göstermektedir.

Şekil 1. Bulgulara İlişkin Kelime Bulutu

Katılımcılar “koordinasyon” temasının alt kodu olan “gereklidir” kodunu yoğun olarak kodlamış ve bu noktada kültürel değerlerin korunmasında koordinasyonun önemini vurgulamışlardır. Aynı zamanda katılımcıların “yönetişim” alt koduna verdikleri yoğunluk bu alanda yönetişimin gerekliliğini ve önemini yansıtmaktadır. Katılımcıların faaliyet yeterli midir? temasının alt teması olan “yeterli değildir” koduna verdikleri yoğunluk kültürel mirasın korunmasında yerel yönetimlerin ve STK’ların faaliyetlerinin yeterli olmadığını ve ‘ortak proje’ koduna verilen yoğunluk ile de iş birliğinin ortak proje bazlı ilerlemesi gerektiğini ifade etmektedir. Aynı zamanda “sorumluluk bilinci”, “kaynak yetersizliği” ve “siyasi tutum” kodlarına verilen yoğunluk neticesinde faaliyetlerin yetersiz olmasının ve iş birliğinin oluşamamasının temel sebepleri ortaya konulmuştur.

Şekil 2. Görüşmelerin Tek Vaka Modeli ile Gösterimi

Şekil 2’de görüşmelerin tamamı için temaların alt kodlarla birlikte geçtiği kodların ilişkisi gösterilmektedir.

Görüşmelerin ortak analizleri incelendiğinde katılımcıların faaliyet yeterli midir? temasına verdiği yanıtlarda “yeterli değildir” ile alt kod olan “sorumluluk bilinci” alt kodu ile kodlamıştır. Aynı zamanda “yeterli değildir” teması ile “iletişim eksikliği” ve “siyasi tutum” arasında bir ilişki olduğu görülmektedir. Katılımcıların iş birliği uygulamalarına verdikleri “iş birliği var” kodunun alt kodu olan “kolektif çalışma” ile birlikte kodlandığı da şekilde görülmektedir. Akabinde “iş birliği var” kodunun “iletişim eksikliği” alt kodu ve “kaynak yetersizliği” alt kodu ile de ilişkisi görülmektedir. Bunun sonucunda, katılımcılar kültürel mirasın korunmasında STK ve belediye arasında iş birliğinden söz ederken aynı zamanda bunun yetersiz olduğu, kaynak yetersizliği ve iletişim eksikliğinin bunun sebebi olduğu alt kodlara verilen yoğunluktan ve temalar arası ilişkiden görülmektedir.

Koruma politikası teması “sürdürülebilirlik” ve “reklam” ile aynı yoğunlukta kodlanırken yürütülen faaliyetlerin temasının alt kodları olan “bilinçlendirme” ve “etkinlik organizasyonları” ile de ilişkili olduğu görülmektedir. Kent yaşamına etki teması “tanınırılık” olarak kodlanmıştır. Katılımcıların yürütülen faaliyetler temasına “bilinçlendirme” ve “etkinlik organizasyonları” kodları ile aynı yoğunlukta kodlandığı şekilde görülmektedir. Görüşmelerin ortak analizlerinde tüm katılımcılar koordinasyon temasına “gereklidir” kodlamış olup alt kod olan “ekonomik iş birliği” ile birlikte kodlanmıştır. Aynı zamanda iş birliği uygulamaları temasının alt kodu olan “kamusal destek” kodu ile de ilişkili olduğu görülmektedir.

5. SONUÇ ve ÖNERİLER

Kültürel mirasın korunması düşüncesi insanlığın geçmişiyle bağ kurma arzusu, tarihsel değerlerin ve kimliklerin gelecek kuşaklara aktarılması ihtiyacının bir sonucu olarak doğmaktadır. Korumaya dair ilk anlayış maddi ve manevi değere sahip yapıları biriktirme ve toplama doğrultusunda şekillenmiştir. Savaşlar, doğal afetler ve zamanın yıpratıcı etkisi karşısında koruma kavramı, mimari ve sanat değeri taşıyan yapıların fiziksel bütünlüğünü korumayı ve yaşatmayı da içerecek biçimde yeni anlamlar kazanmıştır. Antik çağlardan itibaren bazı yapıtların korunması ve yeniden inşa edilmesine dair bazı girişimlerde bulunulmuş olsa da modern anlamda kültürel mirasın korunması Avrupa'da sanayileşmenin etkisiyle birlikte 19.yy'ın sonlarında görülmeye başlanmıştır.

Kentleşmenin ve sanayileşmenin artmasıyla birlikte kültürel mirasların korunması da zorlaşmaktadır. Hızlı nüfus artışları ile küreselleşmenin hız kazanması kültürel değerlere ve yapılara önemli derecede zarar vermeye başlamıştır. Bu çalışmada, kültürel miras kavramının tartışılmaya başlanmasından kültürel mirasların korunması ihtiyacının

ortaya çıkmasına kadar geçen süreç kavramsal ve kuramsal olarak değerlendirilmiştir. Aynı zamanda çalışmanın kapsamı dahilinde olan STK'ların oluşumu ve gelişim süreçlerine değinilmiş, kültürel mirasın korunmasındaki yeri ve öneminden de bahsedilmiştir. Kültürel mirasın korunma ihtiyacının ortaya çıkışından itibaren hükümetler STK'lar ve özel sektörler çözüm arayışı içerisinde olmuşlardır. Ancak kültürel mirasın korunması yaklaşımları süreçler içerisinde çeşitli farklılıklar göstermiştir.

Çanakkale kenti üzerinde kültürel mirasın korunmasında Çanakkale Belediyesi, taşra teşkilatları ve STK'lar doğrultusunda oluşturulan haritaların şekilleri değerlendirildiğinde kentin kültürel mirasının korunmasına yönelik çeşitli faaliyetler yürütüldüğü ancak bu faaliyetlerin çoğunlukla etkinlik organizasyonları ve toplumsal farkındalık kampanyaları düzeyinde kaldığı görülmektedir. Çanakkale Belediyesinin ve STK'ların özellikle restorasyon, bilimsel belgeleme ve alan yönetimi gibi stratejik konularda yeterli kapasite geliştirmedikleri, bu alandaki uygulamaların sınırlı ve proje bazlı olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca belediye temsilcileri ve STK'lar kültürel değerlerin korunmasında halkın bilinçlendirilmesinde önemli sorumluluklar üstlendiklerini vurgularken bu süreçteki en büyük eksikliğin eğitim olduğunu ifade etmişlerdir. Eğitim eksikliği sadece teknik uzmanlık yetersizliği ile sınırlı olmayıp aynı zamanda vatandaşların ve kurum yöneticilerinin kültürel mirasa dair sahiplik duygusunun gelişmesinin de eksik kaldığı gözlemlenmiştir. Kültürel mirasın korunmasında iş birliği noktasına gelindiğinde belediye ile STK'nın iş birliği sürecinin son derece sınırlı ve yüzeysel kaldığı anlaşılmaktadır. STK'ların kültürel mirasın korunmasına yönelik birçok gönüllü faaliyetleri olduğu, yapılan faaliyetlerin kentin turizmine ve halkı bilinçlendirmeye yönelik olduğu gözlemlenmiştir. Ancak bu çabaların çoğu zaman belediye tarafından yeterince desteklenmediği, iş birliği tekliflerinin yanıtızsız kaldığı ya da siyasi tutumlar nedeniyle görmezden gelindiği araştırmanın sonuçları arasındadır. STK'ların, kültürel mirasın korunmasında iletişim eksikliği gibi nedenlerden kaynaklı karşılıklı koordinasyonunun sağlanamadığını ifade etmesi bu sonucu destekler niteliktedir. Aynı zamanda bu noktada en büyük eksikliklerden birisi sorumluluk bilincinin oluşmaması ve kurumların kültürel değerlerin korunmasına dair gerekli özeni göstermemesi olarak değerlendirilebilir. Bununla birlikte bazı işbirlikleri de kurulmaktadır. Ancak kurulan iş birliklerinin ise daha çok geçici, tanıtıma dayalı ve kısa vadeli proje bazlı olduğu, kalıcı ve kurumsallaşmış iş birliği modellerinin eksik olduğu gözlemlenmiştir.

Araştırmanın sonucunda elde edilen bulguların

neticesinde kültürel mirasların korunmasına dayalı yönetişimi arttırmak, belediye ve STK ilişkilerini güçlendirmek amaçlı bazı öneriler geliştirilmiştir.

- *Kültürel mirasların korunmasına yönelik önce tabandan halkın ve gerekli kurum yöneticilerinin bilinçlendirilmesine dair eğitim politikaları arttırılmalı;* STK'lar, belediyeler ve halk için eğitim programları ve teknik faaliyetlerle ilgili uzman kişilerden bilgi ve destek almak, bu alanda farkındalık oluşturmak gerekmektedir. Bu eğitimler, kültürel mirası tanımak, neden korunması gerektiğini anlamak ve koruma kavramına yeterli özeni gösterebilmek aynı zamanda sorumluluk bilincini geliştirmek için son derece önemlidir.
- *Yönetişim temelli katılımcı faaliyetlerde bulunmak;* Yerel yöneticilerin, STK üyelerinin, üniversite ve özel sektörün bir paydaşta toplanarak kültürel miras alanında düzenli olarak bir araya geldiği, karar alma ve faaliyet yürütme süreçlerinde aktif olarak bir arada oldukları, eşit temsilin sağlandığı koordinasyon mekanizmaları kurulmalı.
- *Siyasi tarafsızlık ilkesi benimsenmeli;* İş birliği ortaklıklarında siyasi çıkarlar ve yönelimler gözetilmeden asıl amaca odaklanılarak tarafsız ve evrensel değerler üzerinden ortak hareket edilmeli.
- *Birbirinin tekrarına düşmeyen özgün, kente ve halka hitap eden etkinlikler oluşturulmalı;* Halk katılımını güçlendirecek etkinlik ve organizasyonlar düzenlenmeli, başarılı olunan hedefler ve projelerin sürekliliği sağlanarak gelenek haline getirilmeli ki halkın ve kurumların iletişimi süreklilik kazanmalı.
- *Kültürel mirasın tanıtılması yanında koruyucu, yenileyici ve sürdürülebilir politikalar geliştirilmeli;* Yapılan etkinlikler yalnızca kültürel değerlerin tanıtılması ile sınırlı tutulmadan korunması gereken sit alanlarına dair sürdürülebilir ve yenileyici politika modelleri geliştirilmeli. Aynı zamanda yapılan her türlü faaliyet ve iş birliği sürdürülebilirlik ilkesine göre tasarlanmalı.
- *Kültürel mirasın korunmasında başarılı politikalar ve faaliyetler düzenleyen kentler ve STK'larla bilgi akışı sağlanmalı;* Tarihi ve önemli kültürel değerlere sahip olan kent yöneticileri ve uzmanlarından gerekli destek sağlanmalı ve oluşturulabilecek politikalarda öncü olarak değerlendirilmeli.
- *Kentin kültürel değerlerinin tanıtılması için ulusal ve uluslararası çalışmalara öncülük etmeli;* Çanakkale'nin kültürel miraslarının kent dışında tanınırlığının artması için belediye, STK, üniversite ve

özel kuruluşlar bir paydaş olarak uluslararası ölçekte tanınırlık kazanmak için çalışmalar yürütmelidir.

TEŞEKKÜR/ ACKNOWLEDGEMENT

Yok/None.

YAZARLARIN KATKILARI / AUTHORS' CONTRIBUTIONS

Tüm yazarlar makalenin taslağının hazırlanmasına katılmıştır. Tüm yazarlar makalenin son halini okumuş ve onaylamıştır. / All authors have participated in drafting the manuscript. All authors read and approved the final version of the manuscript.

ÇIKAR ÇATIŞMASI / CONFLICT OF INTEREST

Yazarlar, makalede tartışılan materyalle ilgili olarak herhangi bir finansal kuruluşla çıkar çatışması olmadığını onaylar. / The authors certify that there is no conflict of interest with any financial organization regarding the material discussed in the manuscript.

MALİ DESTEK / FUNDING

Yazarlar, sponsorun bu çalışmanın sonucunu etkileyebilecek araştırmaya herhangi bir katılımının olmadığını bildirmektedir. / The authors report no involvement in the research by the sponsor that could have influenced the outcome of this work.

VERİ KULLANILABİLİRLİĞİ / DATA AVAILABILITY

Mevcut çalışma sırasında oluşturulan ve analiz edilen veri kümeleri makul bir talep üzerine ilgili yazardan temin edilebilir. / The datasets generated and analyzed during the current study are available from the corresponding author upon reasonable request.

ETİK BEYAN / ETHICAL STATEMENT

Bu makalede, bilimsel araştırma ve yayın etiği ilkeleri takip edilmiştir. Bu çalışma insan veya hayvan denekleri içermemiştir ve ek etik komite onayı gerektirmemiştir. / In this article, the principles of scientific research and publication ethics were followed. This study did not involve human or animal subjects and did not require additional ethics committee approval.

KAYNAKÇA / REFERENCES

- Abay, R. A. (2004). Sivil Toplum ve Demokrasi Bağlamında Sivil Dayanışma ve Sivil Toplum Örgütleri. *III. Ulusal Bilgi, Ekonomi ve Yönetim Kongresi*, 24-26 Kasım 2004, Eskişehir Osmangazi Üniversitesi, Eskişehir. 272.
- Ahunbay, Z. (2019). *Kültür Mirasını Koruma İlke ve Teknikleri*. 11. Yem Yayın: İstanbul.
- Akatay, A. ve Yelkikalan, N. (2007). *Sivil Toplum*

Kuruluşlarında Gönüllülük ve İnsan Kaynaklarının Yönetimi. Ekin Yayınları: Bursa.

- Akman, E., (2024). *Mor Gabriel Manastırı: Kültürel Mirasın İzinde Turistler ve Yerel Kültür Etkileşimleri*. *Journal of Academic Tourism Studies*, 5(1), 49.
- Aksu, Z. (2022). Türk Dış Politikası ve Uluslararası Örgütler. *Uluslararası Stratejik Boyut Dergisi*, 2(2), 80-83.
- Alakuş, A, O. (2004). Kültür Kavramı Tanımlamalarına İlişkin Bir Analiz. *Milli Eğitim Dergisi*, (164), 60-64.
- Aslan Z. ve Ardemagni, M. (2006). *Introducing Young People to the Protection of Heritage Sites and Historic Cities*. Roma: Mactudio, Iccrom.
- Aslan, S. (2010). Sivil Toplum: Kavramsal Değişim ve Dönüşüm. *Dicle Üniversitesi Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*. 9(33), 188-209.
- Baltacı, A. (2019). Nitel Araştırma Süreci: Nitel Bir Araştırma Nasıl Yapılır?. *Ahi Evran Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 5(2), 374-376.
- Bayraktar, Z. (2014). Geleneğin Aktarımında ve Yaşatılmasında Göçmen Sivil Toplum Kuruluşlarının Rolü: İzmir Bosna Savaş Kültür ve Yardımlaşma Derneği Örneği. *Türk Uluslararası Dil Edebiyat ve Halk Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 1(3), 194-195.
- Benek, D. (2019). *Belediyelerin Karar Alma Süreçlerine Sivil Toplum Kuruluşlarının Etkisi: Çanakkale Belediyesi Örneği*. Yüksek Lisans Tezi. Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Çanakkale.
- Bilgili, M. Y. (2020). *Merkezi Yönetim, Yerel Yönetimler ve Koronavirüs (COVID-19) Salgını*. *Turkish Studies*, 15 (6), 224.
- Boşnak, B. (2022). Sivil Toplum Çalışmalarında Yarı Yapılandırılmış Mülakatlar: Sahadan Örnekler. *Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, (51), 241-242.
- Buluk, B. (2016). Çanakkale İlinin Gastronomi Turizmi Potansiyeli ve Turizm Açısından Kullanılabilirliği. *17. Ulusal Turizm Kongresi*, 20-23 Ekim 2016, Muğla Sıtkı Koçman Üniversitesi, Muğla. 997- 998.
- Can, M. (2009). *Kültürel Miras ve Müzecilik Çalışma Raporu*. Erişim Adresi: teftis.ktb.gov.tr/Eklenti/1279,muserrefcanpdf.pdf?0. (24.02.2021). E.T: 07.02.2024
- Chechi, A. (2015). Non-state Actors and Cultural Heritage: Friends or Foes?, *Afduam*. 19, 457-479.
- Coşkun, B. ve Kurt, H. (2021). Türkiye’de Kültürel Mirasın Korunması: Tarihsel Gelişim ve Yerel Yönetimlerin Yeri. *Türk İdare Dergisi*, 493, 83-104.
- Çelepi, M. S. (2016). Somut Olmayan Kültürel Miras ve Üniversite Gençliği. *Adnan Menderes Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 3(3), 15-35.

- Daldeniz, E. (2012). Kavramların Yolculuğu: Kültür Kavramının Türkçedeki Serüvenini Çeviribilimsel Bakışla Sorgulamak. *Studien Zur Deutschen Sprache Und Literatur*, 1(23), 92.
- Demirezen, S. ve Aktaş, G. (2020). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Somut Olmayan Kültürel Miras Öğretimine İlişkin Görüşlerinin Belirlenmesi, *Bayburt Eğitim Fakültesi Dergisi*, 15(30), 414.
- Doğaner, S., (2003). Miras Turizminin Coğrafi Kaynakları ve Korunması. *II. Coğrafi Çevre Koruma ve Turizm Sempozyumu*, 16-18 Haziran 2003, Ege Üniversitesi, İzmir. 1.
- Ekici, M. (2004). Somut Olmayan Kültürel Miras Neden ve Nasıl Korunmalı ve Nasıl Müzelenmeli: Sorunlar, Çözümler ve Ülkelerden Örnekler. *Somut Olmayan Kültürel Mirasın Müzelenmesi Sempozyumu*, 4-6 Mart 2004, Gazi Üniversitesi, Ankara. 2-3.
- Erol, M. (2007). Sivil Toplum Kuruluşlarından (Stk) Vakıflar ve Vakıflarda Muhasebe Kayıt Sistemi. *Karamanoğlu Mehmetbey Üniversitesi Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 2007(2), 333-342.
- Gökdemir, S. ve Çelik, A. Z. (2023). Çanakkale Şehir Merkezindeki Levantenler ve Yaşam Alanlarının Turistik Kültür Rotası Olarak Belirlenmesi. *Boyabat İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi E-Dergisi*, 3(2), 216-217.
- Göz, M. M. (2023). Türkiye’de 2000 Sonrası Dönemde İktidar ve Sivil Toplum Kuruluşları İlişkisi: Diyarbakır Örneği. Doktora Tezi. İnönü Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Malatya.
- Güder, N. (2004). *Sivil Toplumcunun El Kitabı*: Ankara.
- Gülener, S. ve Haşlak, İ., (2006). Sosyal ve Siyasal Teoride Sivil Toplum Tartışmaları ve Toplulukçu Düşüncede Topluluk Birey ve Devlet Anlayışı. *III. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi*, 1-4 Aralık 2006, Çanakkale Onsekiz Mart Üniversitesi, Çanakkale. 3-8.
- Gümüş, T. A. (2014). Demokrasilerde Sivil Toplum ve Devlet Sivil Toplum İlişkilerinde Karşılaşabilecek Sorunlar. *Gazi Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 3(4), 550.
- Gümüştekin, N. (2015). Kültür Kavramı ve Osmanlı’dan Günümüze Kültürel Yapının İncelenmesi. *Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Dergisi*, 318.
- Güner, M. F. (2020). Sivil Toplum Kuruluşlarında Finansal Şeffaflık: Türkiye ve ABD Uygulamalarının Karşılaştırmalı Analizi. *Alanya Akademik Bakış Dergisi*, 4(1), 41-42.
- Ismep, (2014). Kültürel Mirasın Korunması. Erişim Adresi: https://www.ipkb.gov.tr/wp-content/uploads/2018/10/ISMEP6_KC3BCltC3BCrelMirasC4B1nKorunmasC4B1.pdf
- Karakul, Ö. ve Yıldız, T. (2020). *Kültürel Mirasın Korunmasında Yerel Yönetimlerin Rolü*. UCLG- NEWA; İstanbul.
- Kongar, E. (1991). *Sivil Toplum ve Kültür*. (Ed.) Y. Fincancı, *Sivil Toplum* (ss. 109-114), TÜSEV Yayınları: İstanbul.
- Kopuz, E. (2021). Türkiye’de STK’ların Özerkliği: Fon Tartışmaları Üzerine Bir Değerlendirme. Erişim Adresi: <https://www.tuicakademi.org/turkiyede-stkların-özerkliği-fon-tartışmaları-üzerine-bir-değerlendirme/>
- Köroğlu, Ö., Ulusoy Y. H. ve Avcıkurt, C. (2018). “Kültürel Miras Kavramına İlişkin Algıların Metafor Analizi Yoluyla İncelenmesi”. *Turizm Akademik Dergisi*, 5 (1), 99.
- Kurt, S. ve Taş, H. (2015). Sivil Toplum Örgütlerinde Profesyonel ve Gönüllü Çalışma İlişkileri: Tehditler ve Fırsatlar. *Hak İş Uluslararası Emek ve Toplum Dergisi*, 4(8), 199-214.
- Negiz, N. (2017). Kentlerin Tarihsele Sürdürülebilirliğinde Kültürel Miras: Önemi ve Değeri Üzerine Düşünmek. *Akademia Doğa ve İnsan Bilimleri Dergisi*, 3(1), 164-166.
- Oğuz, E. S. (2011). *Toplum Bilimlerinde Kültür Kavramı*. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 28 (2), 125-126.
- Oğuz, Ö. (2009). Somut Olmayan Kültürel Miras ve Kültürel İfade Çeşitliliği. *Milli Folklor Dergisi*, 21(82), 8-9.
- Öksüz Kuşcuoğlu, G. ve Taş, M. (2017). Sürdürülebilir Kültürel Miras Yönetimi. *Yalvaç Akademi Dergisi*, 2(1), 60.
- Öncü, A. (1991). Sivil Toplum ve Katılım. Y. Fincancı (ed). içinde *Sivil Toplum*. (s.41).Tüses Yayınları: İstanbul.
- Özden, E. ve Görgülü, Z. (2006). Planlama-Koruma İlişkisi Üzerine Yeni Bir Sistem Önerisi. *Megaron YTÜ Mim. Fak. e-Dergisi*, 1(4), 250-251.
- Özlem, D. (2000). *Kültür Bilimleri ve Kültür Felsefesi*. İnkılap Kitapevi: İstanbul.
- Özmen, M. (2023). Mardin’in Kültürel Miras Unsurlarının Korunması ve Turizm Amaçlı Kullanılmasına Yönelik Paydaş Algısı. Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi. Mardin Artuklu Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Mardin.
- Sağlam, T. M. (2020). Türkiye’de Sivil Toplumun Tarihi Gelişimi ve Sivil Toplumun Örgütlü Yapısı Olarak STK’lar. *Turkish Studies- Social*, 15(1), 591-610.
- Sarı, Ö. (2019). Türkiye’de Büyükşehir Belediyelerinin Dönüşümü ve 6360 Sayılı Kanun. *Kesit Akademi*

- Dergisi*, (21), 1-11.
- Talas, M. (2011). Sivil Toplum Kuruluşları ve Türkiye Perspektifi. *Türklük Bilimi Araştırmaları Dergisi*, 29, 391-394.
- Tamer, G. M. (2010). Tarihsel Süreçte Sivil Toplum. *Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 1 (27), 89-105.
- TDK, 2024. Güncel Türkçe Sözlük. Erişim: 7 Haziran 2024, <https://sozluk.gov.tr>
- Turan, İ. (1991). Sivil Toplum. Y. Fincancı (ed). içinde *Sivil Toplum Kurumları ve Özerklik*.
- Türker, A. ve Çelik, İ. (2014). Somut Olmayan Kültürel Miras Unsurlarının Turistik Ürün Olarak Geliştirilmesine Yönelik Alternatif Öneriler. *Yeni Fikir Dergisi*, 4(9), 81-84.
- Uçkan, B. D. (ed.). (2012). *Kültürel Miras Yönetimi*. Anadolu Üniversitesi Yayınları: Eskişehir.
- UNESCO, (1972). Dünya Kültürel ve Doğal mirasın Korunması Sözleşmesi. Erişim: 10 Ağustos 2024, <https://teftis.ktb.gov.tr/TR-263665/dunya-kulturel-ve-dogal-mirasin-korunmasi-sozlesmesi.html>.
- Uygur, S. M. ve Baykan E. (2007). Kültür Turizmi ve Turizmin Kültürel Varlıklar Üzerindeki Etkileri. *Ticaret ve Turizm Eğitim Fakültesi Dergisi*, (2), 32-33.
- Yeşildal, A. (2020). Sivil Toplum ve Yerel Yönetimlerde Katılımcı Yönetişim: Sivil Toplumcu Bir Yaklaşım. *Sosyal Bilimler Metinleri*, (2), 34-38.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). *Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri*. Seçkin Yayınları: Ankara.
- Yıldız, Ö. (2007). Sivil Toplum Örgütleri, 'Özerklik': Kavramsal Bir Açılım. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 6(1), 56.
- Yılmaz, G. ve Gürel Üçer, Z. A. (2004). Türkiye de Kentsel Koruma Sürecinde Kurumsal Yapı ve Sivil Toplum Kuruluşları Üzerine Bir Değerlendirme. *Ege Mimarlık Dergisi*, 51, 43-47.
- Yılmaz, V. ve Telsaç. C. (2021). Yerel Yönetimler ve Katılım. *Süleyman Demirel Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 2 (40), 238.
- 5393 Sayılı Belediye Kanunu (2005). Erişim: 03 Ocak 2024, <https://www.mevzuat.gov.tr/mevzuatmetin/1.5.5393.pdf>.

© 2019 & 2025 by the authors. Submitted for possible open access publication under the terms and conditions of the Creative Commons Attribution (CC BY) license. (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>).

EXTENDED ABSTRACT

Introduction

The preservation of cultural heritage is among the key issues faced by cities today. Rapid urbanization driven by population growth, the homogenizing effects of globalization, natural disasters, and economically motivated construction activities all pose serious threats to the preservation and sustainability of cultural heritage. In this process, cultural values suffer not only physical damage, but the loss of cultural heritage elements also leads to the weakening of social memory and identity. In this context, the idea of protecting cultural heritage has evolved from a mere area of sensitivity into an action that requires concrete policies and practices due to increasing environmental threats.

This study aims to examine the significance of culture and cultural values, the efforts undertaken to preserve them, the roles of local governments and NGOs in this preservation, and how cooperation is achieved among them—focusing specifically on the city of Çanakkale. Civil society has significant potential in the protection of cultural heritage. Its current form emerged as a critique of authoritarian governance, advocating for democratic alternatives. Initially recognized as a stance against military rule, the concept of civil society evolved—particularly in Europe—through the rise of the bourgeoisie and developments in the means of production, laying the foundations for today's definition.

Today, civil society is typically defined as a sphere outside the state's authority, serving society and individuals independently from government control. However, it is also argued that civil society is an integral part of the state and acts as a bridge between society and the state, and therefore cannot be considered entirely separate. These varying interpretations indicate that a single, universally accepted definition of civil society is elusive. Nevertheless, in classical terms, civil society refers to associations formed voluntarily and independently from the state and the market, where citizens advocate for their interests in a democratic framework, free from state pressure. It is emphasized that civil society must function independently from state influence, addressing societal needs and contributing to social change. Since its inception, the concept of civil society has been defined in various ways, shaped by historical events, social experiences, and expectations. The organizations that structure and activate civil society are known as non-governmental organizations (NGOs).

Method

A qualitative research design was adopted for this study, with data collected through literature review and interviews. While the conceptual and theoretical framework was developed through a review of relevant literature, semi-structured interviews were conducted to gather primary data. A total of 14 institutions operating in the fields of culture and arts were interviewed. The interview form consisted of nine questions. The data collected from these interviews were audio recorded and analyzed using the MAXQDA data analysis software. The study sought to make sense of the relationships between NGOs and local governments in the preservation of cultural heritage and presented these relationships visually through graphics.

The study was limited to the central district of Çanakkale. Participants included representatives from institutions and organizations engaged in cultural and artistic activities within Çanakkale, NGO unit managers in this field, managers from cultural departments within the Çanakkale Municipality, and representatives of state institutions involved in culture and the arts. To determine the number of active cultural and arts NGOs in Çanakkale, an interview was conducted with the Provincial Director of Civil Society. From this, 9 prominent NGOs were selected for interviews. Within the municipality, both the Department of Culture and Arts and the Conservation, Implementation and Inspection Office of the Directorate of Urban Planning were included in the study. Also, the Provincial Directorate for the Protection of Cultural and Natural Heritage, the Provincial Directorate of Culture and Tourism, and the Çanakkale Wars Research Center (ÇASEMER) were included to ensure representation of relevant institutions and organizations.

Findings

In the common analyses of the interviews, participants responded to the theme *"Are the activities sufficient?"* by stating *"They are not sufficient"*, with sub-codes such as *"sense of responsibility"* attached to this response. There was also a clear link between the *"insufficiency"* theme and sub-codes such as *"lack of communication"* and *"political attitude"*. Participants who mentioned existing cooperation often linked it with *"collective work"* as a sub-code. Additionally, the *"existence of cooperation"* was also associated with *"lack of communication"* and *"lack of resources"*.

These findings suggest that while cooperation between NGOs and municipalities does exist in the preservation of cultural

heritage, it is considered inadequate—primarily due to insufficient resources and communication barriers, as reflected in the concentration of related sub-codes. The theme of protection policy was coded equally under *"sustainability"* and *"promotion"*, and was also associated with sub-codes such as *"awareness-raising"* and *"event organization"*. The theme *"impact on urban life"* was coded as *"recognition"*. The same level of intensity was observed in coding *"awareness-raising"* and *"event organization"* under the *"activities conducted"* theme.

In the analysis of all interviews, the theme of *"coordination"* was coded by all participants as *"necessary"*, and closely related to the sub-code *"economic cooperation"*. Furthermore, the sub-code *"public support"*, under the theme *"cooperation practices"*, also demonstrated a connection.

Conclusion

The study concluded that cooperation between civil society and local governments is insufficient. The primary causes of this insufficiency are political differences and lack of communication. Based on these findings, several recommendations are offered:

- Participatory governance-based activities should be implemented: Local administrators, NGO members, universities, and the private sector should regularly come together as stakeholders in the field of cultural heritage. Mechanisms of coordination should be established where decision-making and operational processes are carried out with equal representation.
- The principle of political neutrality must be adopted: Cooperation should be based on universal values without being influenced by political interests, allowing for impartial and goal-focused collaboration.
- Original, non-repetitive, community-oriented events should be designed: Activities that encourage public participation should be organized. Successful projects should be sustained and turned into traditions to ensure lasting communication between the public and institutions.
- Beyond promoting cultural heritage, protective, restorative, and sustainable policies should be developed: Efforts must go beyond mere promotion to include sustainable and innovative policy models for the protection of heritage sites. All activities and collaborations should be designed based on the principle of sustainability.
- Knowledge exchange with successful cities and NGOs in cultural heritage preservation should be promoted: Municipalities and experts from cities with rich cultural assets should be engaged and considered as pioneers in policy development.
- Initiatives to promote Çanakkale's cultural assets at national and international levels should be prioritized: Municipalities, NGOs, universities, and private organizations should collaborate as stakeholders to enhance the national and global recognition of Çanakkale's cultural heritage.